

Kostnadsfällan i tvätt- och textilservice

Sammanfattning, diskussionsinlägg och underlag

KOSTNADSFÄLLAN
i textilservice

När billigast blir dyrast
Lägst pris kan dölja sämre kvalitet, kortare livslängd, svagare hygienkontroll och otydligt ansvar när textilen är förbrukad.

- Material**
Rena flöden före smarta slogans
- Livslängd**
Mät faktisk hållbarhet i drift
- Hygien**
Arbetskläder är inte gamla lakan
- Mjuka värden**
Komfort, förtroende och leveranssäkerhet

Fråga inte bara: Vad kostar det idag? Fråga: Vad kostar det när kvalitet, hygien, livslängd och återvinning faller

Det finns en kostnadsfälla i tvätt- och textilservice som vi pratar för lite om.

När en leverantör säger "samma sak, bara billigare" är det lätt att fastna i priset. Särskilt när säljaren är skicklig på att paketera produkt, leverans och besparing i en enkel kalkyl.

Men i praktiken är det sällan bara priset som förändras.

Någonstans påverkas ofta kvaliteten, livslängden, tvättresultatet, reparationsgraden, spårbarheten eller hanteringen av textilen när den är förbrukad.

Det blir särskilt problematiskt när prispress kombineras med lösningar som låter cirkulära, men i praktiken riskerar att bli något annat. Ett exempel är när gamla lakan sys om till kockkläder och säljs in som ett hållbart upplägg.

På ytan låter det smart.

Men hotellsängkläder och arbetskläder är inte samma sak. Ett lakan som redan har levt ett långt liv i tvättprocessen har inte automatiskt rätt egenskaper för en krävande köksmiljö. Frågor om hygien, slitstyrka, passform, ludd, komfort och faktisk kvarvarande livslängd måste komma före den goda berättelsen.

För mig är riktig cirkularitet inte att flytta ett utslitet material till nästa användningsområde och hoppas att det fungerar.

Riktig cirkularitet börjar tidigare: i materialval, kvalitet, tvättbarhet, reparation, dokumenterad livslängd och i vad som faktiskt händer när textilen är uttjänt.

Därför behöver vi också våga premiera rena material där det är rätt för applikationen. Exempelvis 100 % bomull i textilier där komfort, sortering och framtida fiberåtervinning gynnas av ett rent materialflöde. Samtidigt måste material alltid väljas efter verklig användning, inte efter en förenklad slogan.

Det som ofta kallas mjuka värden är dessutom inte mjukt i drift:

- Hur känns textilen för användaren?
- Hur påverkas gästens eller medarbetarens upplevelse?
- Hur lång tid tar det för leveransen? Textiliers leveranstid räknas allt som oftast i månader.
- Hur snabbt lagas eller ersätts slitna produkter?
- Kan leverantören visa ursprung, material och livscykel? DPP (Digital Product Passport) och all ursprungsinformation blir snart ett lagkrav.
- Kan leverantören redovisa vad som händer med textilen när den är förbrukad?

När dessa frågor saknas (eller inte besvaras) i upphandlingen blir den låga offerten inte nödvändigtvis billig. Den kan bara vara ofullständig.

Kanske borde vi sluta fråga:

"Vad kostar det idag?"

Och börja fråga:

"Vad kostar det när kvalitet, hygien, livslängd och återvinning faller isär?"

Längre underlag

Sammanfattning

Det billigaste anbudet i tvätt- och textilservice är inte automatiskt det mest ekonomiska. Den verkliga kostnaden påverkas av kvalitet, hygien, livslängd, reparationer, reklamationer, logistikavvikelse, spårbarhet och hur textilen hanteras när den är förbrukad. När priset pressas hårt utan tydliga krav riskerar kostnaden att flyttas från leverantörens offert till kundens drift.

Kostnadsfällan

Kostnadsfällan uppstår när köparen jämför två lösningar som om de vore likvärdiga, men bara priset är synligt. Om krav på livslängd, material, hygien, reparation, tvättbarhet och slutbehandling saknas kan en billig lösning snabbt bli dyr. Det gäller särskilt i avtal där leverantören optimerar volym, standardisering och marginal, medan kunden bär konsekvenserna av sämre funktion i vardagen.

Falsk cirkularitet

Att sy om gamla lakan till kockkläder kan låta resurseffektivt, men det är inte automatiskt god cirkularitet. Hotellsängkläder och arbetskläder har olika funktionskrav. Arbetskläder i livsmedelsmiljö måste vara rena, lämpliga och vid behov skyddande. Material som redan genomgått många tvättcykler kan ha försämrad hållfasthet, ökad luddighet och kortare kvarvarande livslängd. Då riskerar återbruket att bli risköverföring snarare än hållbar textildrift.

Material och nästa loop

Rena materialflöden är ofta enklare att sortera och återvinna än komplexa blandmaterial. Därför bör rena material som 100 % bomull premieras när behovet kräver det och när komfort, tvättbarhet och framtida fiberåtervinning gynnas. Samtidigt är 100 % bomull inte rätt i varje applikation. Rätt princip är inte att välja ett fiberslag ideologiskt, utan att välja rätt material för rätt användning med dokumenterad livslängd och tydlig plan för nästa loop.

Mjuka värden som hårda affärsvärden

Komfort, passform, visuell kvalitet, leveranssäkerhet, reparationshastighet och förtroende betraktas ibland som mjuka värden. I praktiken är de driftkritiska riskkontroller. Dåligt fungerande textilier påverkar medarbetare, gäster, hygienupplevelse och varumärke. En tvättleverantör bör därför bedömas på mer än pris och produktblad.

Frågor att ställa till leverantören

Hur många professionella tvättcykler klarar textilen dokumenterat?

Är plaggen testade för industriell tvättprocess?

Hur ser biokem-kontrollen ut?

Finns spårbarhet bakåt i leverantörskedjan? DPP?

Hur snabbt lagas eller ersätts skadade produkter?

Hur mycket uttjänt textil går till återbruk, materialåtervinning respektive energiåtervinning?

Kan detta redovisas på riktigt?

Slutsats

Det billigaste anbudet är inte ekonomiskt om textilen tappar funktion, om hygien bygger på antaganden, om slutbehandlingen är oklar och om kunden får bära konsekvenserna i drift. Tvätt- och textilservice bör upphandlas utifrån bästa förhållande mellan pris, kvalitet, livscykelkostnad och verifierbar cirkularitet.

Källor och vidare läsning

Mitt underlag bygger på offentliga källor och branschrelevanta referenser från bland annat Upphandlingsmyndigheten, Livsmedelsverket, Naturvårdsverket, Europeiska kommissionens textilstrategi, JRC:s arbete om textilier och grön upphandling, Svanens bakgrundsdokument om textilservice, RISE om industritvätt samt SIS/EN 14065 om biokemkontroll i tvätteriprocesser.

Kort upphandlingschecklista

Område	Fråga / krav
Livslängd	Begär dokumentation i tvättcykler och faktisk utbytesgrad.
Hygien	Fråga efter biokemkontroll, processvalidering och relevant standardarbete.
Material	Bedöm om fiberkompositionen passar både användning och nästa återvinningsloop.
Reparation	Kontrollera om leverantören har systematik för lagning, märkning och uppföljning.
Spårbarhet	Begär ursprung, kemikaliekontroll och underleverantörskedja. DPP.
Slutbehandling	Kräv redovisning av uttjänt textil i återbruk, materialåtervinning och energiåtervinning.
Mjuka värden	Testa komfort, passform, visuell kvalitet och leveransstabilitet i verklig drift.